

quando Tartarorum Dux, Imperatoris patruus, cum quinque Tartarorum millibus adfuit, reliquis copiis subsequenter. More Tartarico quinque equites præcedebant: Tartari enim semper aliquos præmittunt; qui si bene excipiantur, pro signo submissionis ac pacis habent; si vis aliqua illis inferatur, futuræ pugnae signum inde accipiunt. Hos equites prodromos latronis exploratores viderant, & statim adesse denuntiant. Ridet ille exploratores, & num advolarint Tartari, interrogat. Tum temporis homines quamplurimos ante se ligatos habebat, ut occideret; inter quos & duo nostri Patres erant morti destinati, quia in Suchuen redeundi copiam petierant; huius enim Provinciæ ad Christum convertendæ curam susceperant: sed inopinata mors latronis eos à præsentis periculo exemit: eodem enim tempore à Ducibus admonetur, Tartaros vere ac pro certo adesse. Quo audito, ipse confestim è tentorio erumpens, ut erat animosus, sine lorica & galea, arrepta lancea, paucis comitatus exit extra castra, ut Tartarorum exploraret adventum. Adfunt reipsa quinque illi Tartari, ac tyrannum invadunt velocissime. Prima sagitta quam emiserunt, felicissima Tartaris & pluribus aliis fuit, quæ latronis dirum cor transfixit, ac illum extinxit, qui omnes necaturus videbatur, & ex vilissima latronis sorte Regis interim titulum violenter assumebat: ita crudelitatis monstrum corruit. Quo prostrato, reliqui simul adfunt Tartari, & facile totum ejus exercitum sine Duce fundunt. Milites quamplurimi ad Tartaros deficiunt, alii occiduntur, alii aufugiunt: & mox in Suchuen Provincia miseræ hominum reliquæ, tamquam servatores suos, accipiunt Tartaros: atque ita hæc etiam Provincia Tartaris paruit, quæ in Occidente ultima Sinarum est, Tibetano Regno vicina.

Stabilitis exinde rebus, ac relictis præfidiis in hac Provincia, ad Peking Regiam reditum parabat Tartarorum Dux; quando Patres nostri, jam liberi, facultatem ab ipso petierunt remanendi in Suchuen. Hanc ve-

ro concedere noluit; sed tantos hospites Peking secum ad Imperatorem transire debere dixit; in qua urbe ego ipse eos reliqui anno MDCI.

Ceterum ante commemoratus Dux, post tantam victoriam, ab Amavango fratre male est exceptus; & ubi triumphum sperabat, mortem invenit. Cum enim longissimo plurium mensium itinere, laborum assidua perpeffione, ac continuis molestiis, plures quam pugnando Tartaros amisisset; de regiminis negligentia accusatus, cum laudem se meritum crederet, iram domare non potuit; sed arreptum Tartaricum pileolum in terram (quod summum est indignationis signum) projecit. Quare destinatus fuit carceri, in quem includi solebant ab Imperatoribus Sinicis quicumque ex Imperiali sanguine delictum aliquod commiserant; vocaturque hic carcer Caociang. Hoc vero probum ne primus ex Tartaris pateretur, in proprio palatio laqueo prius vitam finivit; meliori dignus fortuna Princeps, quam generosus illius animus ac præclare gesta facinora merebantur. Non defuere qui hoc ex Amavangi æmulatione ortum affirmant; sed credo Amavangum ad hæc adductum, quod rebus Tartaricis non parum timeret ab hoc fortissimo, sed præcipitis ingenii fratre.

Atque hic esto narrationis meæ finis, qua Bellum Tartaricum breviter descripsi, ad initium usque anni MDCII, quo tempore ex Sinarum Regno in Europam à Superioribus meis missus discessi. Ex hac porro, si nihil aliud, illud certe mirum & omni observatione dignum apparet, quemadmodum brevi septem annorum spatio Tartari plus terrarum occuparint, quam exercitus integer in longum & latum perambulare possit: duodecim nimirum Imperii Sinarum Provincias, & Coream, ac Leaotung ingentes terrarum tractus. Quid vero post hæc actum sit, cum in charam mihi Sinam rediero, Deo bene favente, vel cum à Sociis admonitus per litteras fuero, faciam quoque ut Europa huius Belli finem non diu desideret.

Patruus Imperatoris non bene excipitur:

Seipsum suspendit.

Tyrannus occiditur.

Suchuen Provincia Tartaris subijcitur.